

Izvješće o radu i potrebama home care - kućne njege u I.C.G. samostan Đakovo (prilog istraživanju izbjegličke problematike u Izbjegličkom centru Gašinci)

UDK 649.8-054.73(497.5 Gašinci)“1992/1995“

Stručni rad

Ivica Miškulin, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

Nicolina Vuković, Zagreb

Marija Rotim, Zagreb

Autori na temelju neobjavljenog dokumenta „Izvješće o radu i potrebama home care - kućne njege u I.C.G. samostana Đakovo” iz veljače 1995. analiziraju potrebe i način rada izdvojenog objekta Izbjegličkog centra Gašinci u samostanu Milosrdnih sestara Svetog Križa. Dokument pruža uvid u strukturu izbjegličke populacije koja je smještena u đakovačkom samostanu te opisuje njihove potrebe. Zbog toga predstavlja izvrstan izvor za proučavanje izbjegličke problematike u Đakovu.

Ključne riječi: Izbjeglice, Đakovo 1992. – 1995., Samostan Milosrdnih sestara Svetoga Križa

Jedno od glavnih obilježja ratnih sukoba devedesetih godina 20. stoljeća na prostoru bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije su masov-

ne prisilne migracije civilnog stanovništva koje je najveći dio svog utočišta od ratnih zbivanja pronalazio na teritoriju Republike Hrvatske.¹ Nakon završetka otvorene velikosrpske agresije na Hrvatsku, uslijedila je srpska agresija na Bosnu i Hercegovinu (BiH) u prvoj polovici 1992., a što je prouzročilo velike izbjegličke valove upravo prema slobodnom hrvatskom teritoriju. Na taj način se Hrvatska kao ratom pogođena zemlja suočena s problemom vlastitih prognanika, odjednom našla u ulozi zemlje koja omogućuje prihvrat velikog broja bosanskohercegovačkih izbjeglica na svom teritoriju. Prema međunarodnom pravu, ratne izbjeglice su osobe koje su prisiljene napustiti svoju zemlju porijekla radi međunarodnih ili nacionalnih oružanih sukoba.² Zbog velikog priljeva izbjegličkog kontingenta s prostora BiH hrvatske vlasti započele su s otvaranjem izbjegličkih centara kako bi spriječile eskalaciju humanitarne izbjegličke krize. Tako je na prostoru vojnog poligona bivše Jugoslavenske narodne armije kod Gašinaca nedaleko Đakova osnovan izbjeglički centar u svibnju 1992. s ciljem zbrinjavanja bosanskohercegovačkih izbjeglica. Jedan od razloga odabira vojnog poligona u općini Satnica Đakovačka je i manja izoliranost izbjeglica mahom muslimanske nacionalnosti od domicilnog stanovništva Đakovštine.³

Uz najbrojnije muslimanske izbjeglice, u gašinačkom izbjegličkom centru istovremeno je boravio i manji broj Hrvata iz BiH te Roma iz Banja Luke.⁴ Izbjeglički centar imao je svoju ispostavu u samostanu Milosrdnih sestara Svetog križa u Đakovu u kojem su bili smješteni bosanskohercegovački Hrvati, a njihov broj je varirao od 200 do 300 izbjeglica.⁵ Izbjeglice su bile smještene u samostanskoj zgradi u današnjoj Ulici kralja Tomislava 27 u Đakovu. Samostanska zgrada je bila u vlasništvu časnih sestara još od druge polovice 19. stoljeća i to nakon što im je darovnicu izdao đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer kako bi imale prostorije za odgoj djece i mladeži te svoju karita-

1 Ovaj rad financiran je iz odobrenog znanstvenog projekta hrvatskog katoličkog sveučilišta „humanitarni rad na području hrvatskih zemalja u ratnim okolnostima 20. stoljeća”, HKS-2018-8

2 Ivana Damjanović, Leopoldina Tomičević, „Pravni položaj izbjeglica”, *Pravnik – časopis za pravna i društvena pitanja*, Zagreb, 79/2004., br. 2, 71.

3 Vlada Republike Hrvatske (VRH), Ured za prognanike i izbjeglice (UPI), Izvjješće o sabirnim centrima u Slavoniji od 4. svibnja 1992.

4 Drago Hedl, „Odiseja duga dva tjedna: Ilidža-Split-Rijeka-Đakovo”, *Slobodna Dalmacija (SD)*, Split, 5. lipanj 1992., 12.

5 VRH, UPI, Izbjeglički centar Gašinci, Kl. 019-04/95-02/163, Ur. br. 15-951, Pismo voditelja I. C. Gašinci voditeljici Odjela za smještaj i povratak od 18. prosinca 1995.

tivnu djelatnost.⁶ Imovina časnih sestara oduzeta je u veljači 1946. u procesu podržavljenja imovine koju je provodila komunistička vlast u skladu s novom doktrinom jugoslavenskog režima.⁷

Nakon sloma komunističke vlasti u Hrvatskoj, započet je proces povrata oduzete imovine pa je Vlada Republike Hrvatske darovnicom od 23. kolovoza 1993. vratila sve prostorije i posjede sestrama Svetog Križa.⁸ Konkretno samostanska zgrada je do devedesetih bila vojarna Jugoslavenske narodne armije smještena u samom centru grada. Časne sestre su odmah ustupile svoje prostorije za izbjegličke potrebe te su se stavile u službu pomaganja izbjeglicama u gašinačkom centru. Iako su se u Izbjegličkom centru (IC) Gašinci nalazile većinski muslimanske izbjeglice, časne sestre su im pružale bezuvjetnu pomoć. Njihova uloga bila je nezamjenjiva u pomaganju u Gerijatrijskom centru koji je bio osnovan kao posebna zdravstvena skrb, a u njemu su boravile starije i nemoćne osobe muslimanske vjeroispovijesti.⁹ U dislociranom objektu u Đakovu, odnosno u samostanu Milosrdnih sestara Svetog Križa osim hrvatskih izbjeglica iz BiH, časne sestre su se brinule o teško bolesnim i starijim pripadnicima izbjegličkog kontingenta hrvatske nacionalnosti.¹⁰ U đakovačkom samostanu u veljači 1995. boravilo je 276 osoba, od čega njih 66 bolesnih za čije potrebe je organizirana kućna njega koju su provodili socijalni radnici, volonteri izbjeglice, djelatnici Vladina ureda za prognanike i izbjeglice te časne sestre Svetoga Križa pod ingerencijom Crvenog križa. Skrb o teško bolesnim izbjeglicama obuhvaćala je svakodnevne aktivnosti poput kupanja, presvlačenja, nabave lijekova, praćenje na liječničke preglede te posjeta Gerijatrijskom centru u Gašincima te izbjeglicama koji su bili smješteni u osječkoj bolnici.¹¹ Osim pružanja zdravstvene skrbi, volonteri u programu kućne njega organizirali su različite programe za starije izbjeglice u vidu vjerskih i novogodišnjih druženja.

6 s. Hijacinta HOBLAJ, „Samostan Družbe milosrdnih sestara svetog Križa u Đakovu”, *Đakovački glasnik*, Đakovo, 29. rujan 1993., 6.

7 Arhiv Družbe milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu, Bilješka, 3.

8 s. H. HOBLAJ, „Samostan”, 6.

9 Drago HEDL, „Bosne nema, a Turska daleko”, *Slobodna Dalmacija*, Split, 6. rujan 1993., 9.

10 VRH, UPI, Kućni red Izbjeglički centar Gašinci Samostan Đakovo od 25. veljače 1995.

11 VRH, UPI, Izvešće o radu i potrebama home care – kućne njega u I. C. G. Samostan Đakovo od 14. veljače 1995.

Detalji iz Izbjegličkog centra Gašinci

Na koji način se odvijao svakodnevni život u dislociranom objektu IC Gašinci razvidno je iz dokumenta iz veljače 1995. Autorice su voditeljica Nevenka Petrović te socijalna radnica Silvija Perković. Ono što je vidljivo iz priloženog dokumenta je nedostatak medicinskih potrepština za adekvatnu skrb o teško bolesnim izbjeglicama te problem s nabavom dodatne prehrane za osobe u teškom zdravstvenom stanju. Izbjeglice koje su boravile u samostanskom smještaju pripadale su različitim dobnim skupinama. Tako se ondje osim odraslih nalazilo i nekoliko djece jasličke dobi o kojima su se brinuli djelatnici samostana. Prema zapisu najviše im je nedostajalo potrepština za higijenu i adekvatnu prehranu djece tog uzrasta. Iz dokumenta je vidljivo kako se u samostanu sestara Svetog Križa pružala palijativna skrb izbjeglicama, odnosno sveobuhvatna zdravstvena, psihološka, socijalna i duhovna skrb bez obzira na dob i spol. Vrijednost ovog dokumenta se očituje u otkrivanju bliske suradnje lokalnih, civilnih vlasti i crkvenog reda. Suradnja i koordinacija vidljiva je i iz potpisnica dokumenta, ali i njegova sadržaja gdje je Centar za socijalni rad Đakovo važan suradnik u funkcioniranju i radu ispostave IC Gašinci u samostanu Milosrdnih sestara Svetog Križa iz Đakova. Pomoć izbjeglicama u samostanu nije bila samo plod suradnje s lokalnom zajednicom već i s humanitarnom organizacijom Crvenog križa te Vladinog ureda za prognanike i izbjeglice.

Ustupanje prostorija samostana za smještaj izbjeglica pozicionira sestre Svetog Križa uz brojne pripadnike katoličkog klera koji su pomagali i bili aktivni sudionici u akcijama spašavanja i pomoći izbjeglicama s bosansko-hercegovačkog teritorija. Dokument ide u prilog istraživanjima djelovanja časnih sestara te njihovom karitativnom i društvenom djelovanju tijekom Domovinskog rata u gradu Đakovu koji se suočavao s priljevom izbjeglica. Stavljanje objekta koji je tek ratnih godina vraćen u vlasništvo reda u službu najpotrebnijih potrajalo je sve do listopada 1999. kada su sve sastavnice IC Gašinci prestale postojati.

Republika Hrvatska
VLADIN URED ZA PROGNAIKE I IZBJEGLICE
IZBJEGLIČKI CENTAR GAŠINCI SAMOSTAN ĐAKOVO
Đakovo, Kr.Tomislava 27
Tel: 031-845-042
Đakovo, 14.02.1995.

HCK-IFRC Gašinci

IZVJEŠĆE O RADU I POTREBAMA HOME CARE - KUĆNE NJEGE U I.C.G. SAMOSTAN ĐAKOVO

U I.C.G. Samostan Đakovo smješteno je ukupno 276 osoba, a prema dobi i spolu situacija je sljedeća:

STAROST u g	0<1	1<5	5<15	15<45	45<65	>65	UKUPNO
MUŠKI	1	1	10	23	40	28	103
ŽENE	1	4	16	33	48	71	173
UKUPNO	2	5	26	56	88	99	276

Od naprijed navedenog broja ima 50 obitelji (od dva do devet članova) i 91 samac ili samica, psihičkih bolesnika 23 (od čega su svi pod psihijatrijskom paskom, oko 15 ih redovito prima terapiju, a 4 ih je bilo hospitalizirano u posljednjih 6 mjeseci), 17 osoba sklonih alkoholizmu, 13 osoba s oštećenjima (sluha, vida, lokomotornog aparata) i 13 osoba mentalno retardirano (opaska: 7 osoba je ment. retardirano i psih. bol.) HOME CARE – kućna njega je organizirana kao tim u kome uz nositelja aktivnosti sud HCK-IFRC, putem uposlene soc. radnice, sudjeluju još i 4 stalne izbjeglice volonterke te 3 izbjeglice volonterke samo za vrijeme druženja, kao i djelatnici Vladinog Ureda za prognanike i izbjeglice i Časna sestra Samostana Svetog Križa Đakovo.

U okviru svakodnevnih aktivnosti obuhvaćeno je 70-ak osoba. Svakodnevne aktivnosti kućne njega su: obilasci, pomoć pri hranjenju i kupanju,

presvlačenje posteljine, prikupljanje i ovjera izbjegličkih kartona (Centar za socijalni rad Đakovo), odlasci u kupovinu za potrebe štíćenika kao i nabavka lijekova izvan naše ambulante, nabavke materijala za druženja (dva puta tjedno), pratnja pri specijalističkim pregledima štíćenika izvan zgrade, pomoć pri čišćenju i održavanju soba, uz 2-3 intervencije tjedno izvan ovih aktivnosti (hitne medicinske intervencije u smislu obaviješčivanja i pratnje).

Pored nabrojanih aktivnosti tim kućne njege organizira i provodi (prema skromnim tehničkim mogućnostima posjete Mazalović Kati i Kesedžić Tadi izmještenim na gerijatriju u Gašincima i bolesnicima iz naše zgrade u Bolnici Osijek, vodeći računa da se prednost da rodbini ukoliko je ima.

Osim toga, organizira i provodi prigodne programe za starije osobe, kao što su: novogodišnja i vjerska druženja, tombola, igrokaz djece iz naše radionice dječjeg vrtića (u suradnji sa Suncokretom) i sl.

Do sada je na ime kućne njege od HCK IFRC Gašinci dobiveno stotinu (100 KN mjesečno i 270 KN/mjesec za plaće izbjeglicama volonterkama.

Obzirom da su potrebe daleko veće i da kućna njega s ovolikim brojem osoba kojima treba bilo kakva pomoć, ne može dovoljno kvalitetno skrbiti o obuhvaćenim osobama, a da je tendencija za njegovom i pomoći u porastu, dostavljamo svoje potrebe.

POTREBE TIMA HOME CARE I.C.G. SAMOSTAN ĐAKOVO:

I POTREBE ZA TJEDNA DRUŽENJA:

Druženje starijih osoba uz društvene igre provodi se dva puta tjedno (utorak: u blagavaonici na katu, petak: u blagavaonici prizemlje, od 10 do 12h) pri čemu se okupi oko 50 do 60 osoba.

VOĆE	10 kg/tjedan
KAVA	1/2/tjedan
SOKOVI	2l sirupa/tjedan
GRICKALICE	10 pakovanja/tjedan
SLATKIŠI	

II POTREBE ZA PROVOĐENJE NEPOSREDNE NJEGE NEPOKRETNIH I TEŠKO POKRETNIH

Zbog svog teškog zdravstvenog stanja svakodnevno se neposredno njeguje najmanje 15 osoba (kupanje po potrebi, donošenje hrane, presvlačenje, čišćenje sobe i dr.), a za daljnje provođenje neophodno:

GUMENI PODLOŠCI ZA KREVET -
ZA INKOTENTNE OSOBE.....4 kom
SPUŽVE ILI RUKAVICE ZA KUPANJE.....za 70 osoba najmanje
JEDNOKRATNE RUKAVICE ILI
GUMENE RUKAVICEza 4 njegovatelji
SUŠIONIK ZA KOSU 2 kom
KOMPLET PRIBOR ZA NJEGU RUKU 2 kompleta
KOMPLET PRIBOR ZA ŠIŠANJE1 komplet
PELENE ZA ODRASLE INKOTENTNE OSOBE ...2 pakovanja/mje
DONJE RUBLJE prema priloženom spisku
PIDŽAME I SPAVAČICE, hitno 10 muških pidžama, vel. veća i sred
.....10 ženskih spavačica, „ „ „
jastučnice i jastuci

III POTREBE ZA DODATNOM PREHRANOM

Kako je u našem centru dijetalna prehrana zaživjela tek od prije desetak dana (26 osoba obuhvaćeno) i kako je doručak i večera neprimjeren većini od ovih osoba, a 4 osobe su izuzetno lošeg zdravstvenog stanja (2 bolesnika koja dva puta tjedno idu na dijalizu, i dva teža bolesnika koji su u vrlo teškoj novčanoj situaciji jer su samci i bez ikakvih primanja) izražena je potreba za dodatnom prehranom, barem z ove 4 osobe u vidu voća, voćnih sokova, mliječnih proizvoda i sl.

IV POTREBE DJECE JASLIČKE DOBI

Kako su u našem centru 2 bebe mlađe od godinu dana i tri bebe mlađe od dvije godine, ukupno pet beba jasličke dobi, a potrebe su im identične, predlažemo nabavku sredstava za njihovu higijenu i dodatnu prehranu prilagođenu njihovoj dobi, a to su:

DJEČJA KREMA za pet beba jasličke dobi
ŠAMPON ZA KUPANJE
DJEČJE ULJE
GUMENE GAĆICE
PUDER ZA BEBE
ŠTAPIĆI ZA UŠI
BOČICE S DUDICOM 4 kom (2 za dj, hranu i 2 za sok)
HODALICA 1 kom
PARTIKLICE 10 kom
VOĆNE KAŠICE za pet beba jasličke dobi
VOĆE SEZONSKO 5 kg/tjedan
VOĆNI SOKOVI – PRIRODNI 35 kom./tjedan

Zbog rel. malog broja djece jasličke dobi volonterski dio tima kućne njege nije bio uključen u skrb o njima, već su o njima skrbili dodatno djelatnici I.C.G. Samostana Gašinci.

U prilogu dostavljamo popis djece predškolskog uzrasta.

Obzirom da je veliki broj ljudi staračke dobi obuhvaćen kućnom njegom i da su potrebe još veće nego što može ovakav tim skrbiti, bilo bi potrebno pojačati isti uključivanjem većeg broja izbjeglica volontera i njihovim odgovarajućim plaćanjem na način izjednačavanja s istim u Gašincima.

SOCIJALNI RADNIK

HCK-IFRC Silvija Perković

VODITELJ I.C.G. SAMOSTAN ĐAKOVO

Nevenka Petrović

U Đakovu, 14. veljače 1995.

SUMMARY

Ivica Miškulin, Nikolina Vuković, Marija Rotim

REPORT ON ACTIVITIES AND NEEDS OF THE HOME CARE IN THE REFUGEE CENTRE GAŠINCI OF THE ĐAKOVO MONASTERY (CONTRIBUTION TO THE RESEARCH OF THE REFUGEE ISSUES IN THE REFUGEE CENTER GAŠINCI)

The authors analyse the needs and the activities of a separate object in the Refugee centre Gašinci of the monastery of the Sisters of Mercy of the Holy Cross based on the unpublished document "Report on activities and needs of the home care in the Refugee centre Gašinci of the Đakovo monastery" from February 1995. The document provides an insight into the structure of the refugee population located in the monastery in Đakovo and describes their needs. It therefore represents an excellent source for studying the refugee issues in Đakovo.

Key words: refugees, Đakovo, Monastery of the Sisters of Mercy of the Holy Cross

KRITIKE, OCJENE, PRIKAZI,
REAGIRANJA

